

1. Полікультурна освіта як умова естетичного виховання студентської молоді є актуальною проблемою, що досі мало досліджена педагогічною наукою, а тому потребує більш глибокого вивчення.

2. Без залучення студентів до різнобічного художньо-естетичного світового досвіду, який сприяє розвитку емоційно-почуттєвої сфери особистості, будь-яка освіта стає неповноцінною.

3. Діалог культур позитивно впливає на якість полікультурної освіти через можливість засвоєння естетичних цінностей різних народів.

4. Полікультурна освіта є невід'ємною частиною педагогічної культури викладача, який повинен допомогти студентам усвідомити, що у світі існує безліч цінностей.

5. На сьогоднішній день відсутня розроблена діюча концепція полікультурної освіти в Україні. Концептуальне визначення і обґрунтування полікультурної освіти є надзвичайно актуальним.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Болгаріна В. Культура і полікультурна освіта/В.Болгаріна. І. Лощенова//Шлях освіти. – 2002. – №1. – С.2–6.
2. Кармин А. Культурология. – СПб.: Лань, 2001. – 830с.
3. Аракелян О., Бабилаев А. Поликультурное образование и этнопсихология. – Москва: Грааль, 2002. – 188с.
4. Супрунова Л. Поликультурное образование в современной России: поиск стратегии //Magister. – 2000. – №3. – С.77–81.
5. Мосіяшенко В. Естетичне виховання – складова педагогічної системи // Шлях освіти. – 2003. – №2. – С. 51–55.

УДК 378. 147

Є.В. Кулик

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Враховуючи ідеї розвитку освіти в Україні у ХХІ ст., варто зазначити, що педагогічна технологія підготовки сучасного спеціаліста – це, насамперед, реалізація конкретної мети – формування нового типу національної інтелігенції. Соціальне замовлення – це мета вищої школи на соціально-економічному рівні, яка має прояв в постановці професійних завдань навчання. Побудова учбових курсів та їх реалізація залежать також від прийнятого теоретичного напрямку вітчизняної педагогіки.

Прибічники гуманістичної орієнтації Сластьонін В.О., Батишев С.Я., Маслоу А. та ін.[1; 4; 5] стоять на тих позиціях, що підготовка майбутніх вчителів до педагогічної діяльності повинна складатися з формування:

1) “Я-концепції” вчителя; 2) уміння оптимально використовувати можливості своєї особистості в навчальній і виховній роботі; 3) готовності до досліджень в галузі педагогіки.

Традиційний напрямок зорієнтований на нормативну підготовку, гуманістичний напрямок – на розвиток творчої активності, але жоден з напрямків не розв’язує внутрішнього протиріччя – “нормативність – творча активність”. У зв’язку із цим важливо створити педагогічну технологію, яка б забезпечила таку підготовку вчителю, при якій він був би спроможний постійно відслідковувати і нести в середовище навчаємих нові наукові знання про ці фундаментальні якості і закони. Педагогічна технологія передбачає застосування конкретної програми пізнавальної діяльності, яка визначається метою навчання. Ця закономірність ґрунтується на розвитку логічного мислення студента.

Теоретичним орієнтиром при розробці технології є положення про її залежність від цілей і розуміння механізму процесу засвоєння.

Свідома діяльність завжди спрямована на досягнення визначених цілей. Мета – це запланований результат і опрідметчений мотив діяльності за своїм походженням. Зміст цілей визначається умовами їх реалізації.

У педагогічній літературі робиться наголос на багаторівневий характер педагогічних цілей. Так, Т.І.Ільїна запропонувала три рівня педагогічних цілей, О.Є. Лебедев пропонує шість ієрархічних рівнів навчання. Але, на жаль, розглянуті системи педагогічних цілей Т.І.Ільїної і система ієрархічних рівнів навчання О.Є. Лебедева не дають можливості конкретизувати цілі підготовки до педагогічної дослідницької діяльності на різних рівнях професіоналізму і зафіксувати результати підготовки фахівця. Методика в такому разі буде мати вигляд електичного набору фактів і не дозволить визначити стратегію, тактику формування елементів готовності до педагогічної дослідницької діяльності.

Головна спрямованість педагогічної технології у вузі – це формування і розвиток особистості кожного фахівця. Основною ланкою в цьому процесі є розуміння ієрархічної моделі розвитку особистості.

За концепцією В.С.Ледньова професійна діяльність може здійснюватись на чотирьох основних рівнях, які характеризуються еталонними алгоритмами [3]. Ми співвіднесли описи еталонних алгоритмів з вимогами до вчителя щодо педагогічної дослідницької діяльності [2; 3] і дійшли висновку, що якісним описам еталонних алгоритмів відповідають конкретні види педагогічної дослідницької діяльності (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Відповідність видів педагогічної дослідницької діяльності рівням професіоналізму

№ з/п	Рівні професіоналізму, якісна характеристика еталонних алгоритмів діяльності	Види педагогічної дослідницької діяльності
1.	Діяльність за заданим алгоритмом, за раніше відпрацьованими операціями	Вивчення особистості учня
2.	Діяльність за складним алгоритмом з частковим конструюванням рішення	Вивчення методів роботи і узагальнення досвіду вчителя-предметника
3.	Діяльність з використанням складних алгоритмів, яка потребує операцій з великими масивами інформації і висновків	Вдосконалення власної системи впливу на особистість і інноваційна діяльність

Однією з форм відображення в навчальному процесі контексту професійної діяльності спеціаліста є його кваліфікаційна характеристика, яка виступає в ролі посередника між професійною і навчально-пізнавальною діяльністю. В нашій роботі “професійний контекст” розуміється як сукупність предметних завдань, організаційних, технологічних форм і методів діяльності, ситуацій соціально-психологічної взаємодії, які характерні для визначеної сфери професійної діяльності.

Ефективність процесу формування готовності до педагогічної дослідницької діяльності в процесі навчальних занять забезпечується системою умов і засобів. Це комплексна організація діяльності студентів, взаємозв'язок теоретичного і практичного навчання, змісту, форм і методів навчання.

Проведена нами попередня робота і отримані висновки дозволили перейти до розробки компоненту технології формування готовності до педагогічної дослідницької діяльності, а саме інтегрованої наскрізної програми курсу “Основи науково-педагогічних досліджень”. Особливості програми полягають в:

- порівнявemu навчанні студентів на різних ступенях освіти, яке забезпечує майбутнім вчителям досягнення відповідних рівнів професіоналізму і кваліфікації;
- наскрізному характері, який передбачає безперервне і послідовне навчання студентів, починаючи з 2-го курсу;
- інтеграція окремих знань і умінь, які традиційно відносяться до курсів психології, педагогіки, вищої математики, основ наукових досліджень та інших спецкурсів, в єдину навчальну програму;
- орієнтація на вчителя конкретного профілю, зокрема вчителя трудового навчання, оскільки кожний навчальний предмет має свої особливості;
- можливості негайного залучення студентів до проведення практичної дослідницької діяльності.

Згідно порівнявemu підготовки студентів завданнями цього курсу є:

- на першому етапі – формування готовності до вивчення особистості учня;
- на другому етапі – формування готовності до вивчення і узагальнення педагогічного досвіду вчителя-предметника;
- на третьому етапі – формування готовності до визначення педагогічної ефективності особистих методичних розробок та інноваційної діяльності.

Залежно від завдань кожного етапу навчання, програма передбачає вивчення і закріплення навчального матеріалу на лекціях, лабораторних і практичних заняттях, а також виконання завдань з самостійних досліджень в процесі проходження педагогічних практик, оформлення результатів досліджень в курсових, кваліфікаційних, дипломних роботах, підготовку доповідей на конференції, написання тез та статей.

Методика проведення занять визначається значною мірою змістом навчального матеріалу, який умовно можна поділити на такі частини:

- 1) вивчення особистості учня;
- 2) вивчення та узагальнення педагогічного досвіду вчителя-предметника;
- 3) перевірка ефективності особистих розробок та інноваційна діяльність.

Кожна частина характеризується своїм змістом, інструментарієм та іншими особистостями. Тому поряд з єдиними спільними дидактичними завданнями формування готовності до педагогічної дослідницької діяльності ставляться ще конкретні завдання, характерні для окремих розділів або тем програми.

До єдиних дидактичних завдань, що стоять перед викладачем, для всіх розділів програми можна віднести такі: 1. Сформувані передбачені програмою поняття. 2. Забезпечити вивчення наукових методів дослідження в педагогіці. 3. Забезпечити вивчення статистичних методів обробки даних. 4. Забезпечити засвоєння правил графічного подання результатів дослідження. 5. Сформувані позитивні мотиви. 6. Навчити застосовувати знання на практиці. 7. Забезпечити найбільш ефективну форму організації роботи студентів.

Компоненти готовності до педагогічної дослідницької діяльності формуються у студентів під час навчально-пізнавальної, навчально-практичної і самостійної практичної роботи. У процесі навчання необхідно, з одного боку, забезпечити тривалість знань і умінь студентів, а з іншого – їх динамічність. Студент повинен не тільки оволодіти певною сумою знань, умінь, але й навчитися тому, що, з якою метою та яким чином пізнавати. Досягти цього можна, лише за допомогою конкретної педагогічної технології, основний зміст якої має становити методика застосування проблемних ситуацій. Це, на наш погляд, зумовлено наступними причинами.

По-перше, в педагогічній психології проблемна ситуація розглядається як вихідний момент мислительної діяльності студента, джерело і стимул його активності, а створення викладачем системи проблемних ситуацій та їх розв'язання студентом є одним з найістотніших чинників підвищення розвиваючого навчання.

По-друге, проблемна ситуація в реальному навчальному процесі є не тільки умовою виникнення мислення, а й засобом його функціонування та розвитку.

По-третє, раціональне використання проблемних ситуацій дає змогу студентам досягти високих результатів у творчому оволодінні знаннями й уміннями, основними методами наукового дослідження. Це, мабуть, найвагоміший факт, що засвідчує значні, але здебільшого нереалізовані вищою школою розвиваючі й формуючі впливи на особистість майбутнього вчителя.

Ідея про конструктивне зближення процесів наукового й навчального пізнання й на цій основі розвиток розумових здібностей студентів та підвищення якості професійної підготовки одержала всебічну розробку в теорії проблемного навчання. Однак було б необ'єктивно говорити про масштабне впровадження проблемності в практику вищої школи, його високу ефективність.

Теоретичні розробки проблемного навчання досить різнобічні. Саме поняття “проблемне навчання” вчені відносять до різних категорій, вкладаючи в нього різний зміст. Так, одні з них вважають його принципом дидактики, другі – методом навчання, треті – типом навчального процесу, четверті – психолого-педагогічною системою в організації навчально-пізнавального процесу, п'яті – особливим підходом до навчання та ін.

З нашої точки зору всі ці підходи до визначення місця проблемного навчання в теорії і практиці не позбавлені сенсу, проте не самі по собі, а лише в сукупності, гармонійній єдності. Тут насамперед слід розрізнити теоретичний і практичний аспекти.

У науці проблемне навчання – теорія, а в практиці – система психолого-педагогічних засобів організації ефективного навчального пізнання та формування творчої особистості. Проблемне навчання здійснюється різними методами: монологічним і діалогічним викладом знань, евристичною бесідою й пошуковою самостійною роботою студентів, які при цьому обов'язково більш-менш характеризуються пошуково-продуктивною спрямованістю зустрічної пізнавальної активності між викладачем і студентом. Так, викладач створює на заняттях систему проблемних ситуацій, керує діяльністю студентів під час постановки й розв'язування проблем, а студент – усвідомлює й суб'єктивно приймає проблемну ситуацію, застосовує отримані знання для розв'язування практичних завдань. Серед учбових дослідницьких завдань ми виділяємо такі групи: 1) завдання на вивчення методів дослідження; 2) завдання на використання методів математичної статистики; 3) завдання на інтерпретацію даних; 4) завдання на оформлення результатів дослідження; 5) завдання на складання висновків (табл. 2).

Ці завдання дозволяють сформувати відповідні педагогічні дослідницькі уміння.

Так, на першому етапі підготовки у студентів необхідно сформувати готовність до вивчення особистості учня. Для формування мотиваційного й змістовно-процесуального компонентів готовності, студенти повинні вивчити частково-наукові методи досліджень їх використання для вивчення якостей особистості, характеристик окремих учнів, методи математичної обробки результатів і графічної інтерпретації. Дослідницькі уміння вчителя є формою функціонування його теоретичних знань. Для формування педагогічних дослідницьких умінь студенти повинні виконати учбові дослідницькі завдання на:

- 1) вивчення частково-наукових методів дослідження;
- 2) використання методів математичної статистики;
- 3) графічну інтерпретацію (відображення об'єкта у статистиці);
- 4) оформлення результатів дослідження;
- 5) формулювання висновків.

Види учбових дослідницьких завдань

№ з/п	Педагогічні дослідницькі уміння	Учбові дослідницькі завдання
1.	Уміння користуватися методиками вивчення особистості	Завдання на вивчення частково-наукових методів дослідження
2.	Уміння користуватися математичними методами обробки даних	Розв'язувати завдання з математичної обробки стандартних методик вивчення особистості
3.	Уміння будувати графіки, таблиці, які відображають об'єкт у статистиці	Завдання на графічну інтерпретацію об'єктів у статичному стані
4.	Уміння давати психолого-педагогічний опис особистості учня	Описати результати спостереження за учнем
5.	Уміння робити висновки про рівень розвитку здібностей і якісних характеристик особистості	Використовуючи опорні слова, пояснити цифрові дані окремих спостережень

ЛІТЕРАТУРА:

1. Батышев С.Я. Проблемы педагогики, психологии и экономики профессионально-технического образования и задачи по организации научных исследований в этой области // Организация научно-исследовательской работы по педагогике, психологии и экономике профессионально-технического образования. – М., 1974. – С.1–48.
2. Інформаційний збірник МО України. – 1992, № 20.
3. Леднев В.С. Содержание образования: сущность, структура, перспективы. – М.: Высшая школа, 1991. – 224 с.
4. Маслоу А. Самоактуализация // Психология личности: Тексты. – М.: Издательство МГУ, 1982. – 287 с.
5. Сластенин В.А. Формирование личности учителя в процессе его профессиональной подготовки. – М., 1976.

УДК 372. 36+81'342. 3: 378. 096

У.І. Ляшенко

***ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНИХ НАВИЧОК НА
НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ***

Вивчення англійської мови на немовних факультетах є одним з пріоритетних напрямків сучасної вищої освіти. Аудіювання є одним із видів мовленнєвої діяльності і тісно пов'язане з усіма видами останньої, тому його вивчення на немовних факультетах є актуальним для сучасної освіти. Розв'язанням цієї проблеми займалися і займаються такі педагоги як Гапонова С.В., Черниш В.В., Жеренко Н.В., Метьолкіна О.Б., Єлухіна Н.В. тощо.

Метою означеної статті є висвітлення особливостей формування аудитивних навичок на немовних факультетах. Метою вивчення іноземної мови на немовних факультетах є навчання студентів на рівні користувачів іншомовного спілкування в усній та письмовій